

УДК 342.736:352/354.07](477)(094.4)
ББК 67.9(4Укр)400.7-3
3-19

Авторський колектив:

*Коротюк Михайло Геннадійович,
адвокат, громадський діяч, заступник голови Громадської організації
«Український юридичний союз»*

*Коротюк Оксана Вікторівна,
приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу,
кандидат юридичних наук, член Методичної ради з питань нотаріату при Головному територіальному управлінні юстиції у м. Києві*

*Лисенко Сергій Миколайович,
адвокат, громадський діяч*

3-19 Закон України «Про звернення громадян»: науково-практичний коментар, судова практика, зразки документів / М. Г. Коротюк, О. В. Коротюк, С. М. Лисенко. – К. : ОБК, 2017. – 398 с.

ISBN 978-617-7159-25-3

У виданні представлено постатейне тлумачення положень Закону України «Про звернення громадян». У книзі розкрито значення багатьох термінів і понять, розроблено нові підходи до правозастосування норм закону, проведено глибокий аналіз чинного законодавства про звернення громадян та судової практики. Крім того, авторами представлено судову практику у справах щодо порушення законодавства про звернення громадян, а також розроблено зразки звернень громадян, що можуть використовуватися у практичній діяльності.

Видання розраховане на адвокатів, юристів, спеціалістів юридичних служб підприємств та організацій усіх форм власності, працівників органів юстиції, науковців, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів, а також може бути корисним будь-яким іншим особам, хто цікавиться законодавством про звернення громадян.

Усі права захищені.

Без письмового дозволу видавництва забороняється відтворення цієї книги повністю або частково будь-якими способами та в будь-якій формі, у тому числі в мережі Інтернет.

© Колектив авторів, 2017
© ОБК, 2017

ISBN 978-617-7159-25-3

ЗМІСТ

ЧАСТИНА ПЕРША.

НАУКОВО – ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР ЗАКОНУ УКРАЇНИ

«ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН»..... 6

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ..... 6

Стаття 1.	Звернення громадян	6
Стаття 2.	Законодавство про звернення громадян	13
Стаття 3.	Основні терміни, що вживаються в цьому Законі	16
Стаття 4.	Рішення, дії (бездіяльність), які можуть бути оскаржені	22
Стаття 5.	Вимоги до звернення	27
Стаття 6.	Мова звернень і рішень та відповідей на них	32
Стаття 7.	Заборона відмови в прийнятті та розгляді звернення	36
Стаття 8.	Звернення, які не підлягають розгляду та вирішенню	39
Стаття 9.	Заборона переслідування громадян за подання звернення і неприпустимість примушування їх до його подання	44
Стаття 10.	Заборона розголошення відомостей, що містяться у зверненнях	47
Стаття 11.	Звернення до об'єднань громадян	62
Стаття 12.	Сфера застосування цього Закону	63
Стаття 13.	Діловодство щодо звернень громадян	65
<i>РОЗДІЛ II. ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН .....</i>		<i>74</i>
Стаття 14.	Розгляд пропозицій (зауважень) громадян	74

Стаття 15.	Розгляд заяв (клопотань)	77
Стаття 16.	Розгляд скарг громадян	82
Стаття 17.	Термін подання скарги	92
Стаття 18.	Права громадянина при розгляді заяви чи скарги	96
Стаття 19.	Обов'язки органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, засобів масової інформації, їх керівників та інших посадових осіб щодо розгляду заяв чи скарг	100
Стаття 20.	Термін розгляду звернень громадян	113
Стаття 21.	Безоплатність розгляду звернення	115
Стаття 22.	Особистий прийом громадян	115
Стаття 23.	Організація прийому громадян вищими посадовими особами	119
Стаття 23-1.	Електронна петиція, порядок її подання та розгляду	123

*РОЗДІЛ III. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН..... 139*

Стаття 24.	Відповідальність посадових осіб за порушення законодавства про звернення громадян	139
Стаття 25.	Відшкодування збитків громадянину у зв'язку з порушенням вимог цього Закону при розгляді його скарги	142
Стаття 26.	Відповідальність громадян за подання звернень протиправного характеру	145
Стаття 27.	Відшкодування витрат по перевірці звернень, які містять завідомо неправдиві відомості	146
Стаття 28.	Контроль за дотриманням законодавства про звернення громадян	147

Стаття 29. Виключена 149

ЧАСТИНА ДРУГА.

**СУДОВА ПРАКТИКА У СПРАВАХ ЩОДО ПОРУШЕННЯ
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН.....150**

ЧАСТИНА ТРЕТЯ.

ЗРАЗКИ ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН.....346

**ПЕРЕЛІК «ГАРЯЧИХ ЛІНІЙ» ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ
(згідно інформації Урядового контактного центру).....366**